

نَارِ الدُّجَى

زمانی فرانسی -
، Lingua Franca
(Pidgin) پیدجین و
کریوئلین (Creol) زمانی

زمانی فرهنگی :Lingua Franca

زاراھی (زمانی فرهنگی - Lingua Franca) لوى دەمى دھييته بكار ئانين، دەمى دوو كەس يان دوو گروپ ژ بۇونا پېۋەندىكىنى دەگەل ھەۋدا مفا ژ زمانی دووئى وەردەگرن بەرچەكى كۆ زمانی دايىكى يىچ گرۈپەكى لوى وەلاتى نەبىت. بۇ نۇونە دەمى كوردەك و ژاپۇنيك ژ بۇونا پېۋەندىكىنى دەگەل ھەۋدا ب زمانی ئىنگلىيزى دئاخىن ، زمانی ئىنگلىيزى دنالىقىدا را واندا رۇلى زمانی فەنگى دېيىنت. كەواتە لوى دەمى ئەۋەزاراھى دھييته بكار ئانين كۆ زمانى دايىكى يىچ وان ئاخافتنىكەران نەبىت ھەر وەكى دەنۈونا سەريدا زمانى ئىنگلىيزى زمانى دايىكى يىچ وى كوردى و ژاپۇنى نەبۇو. زىيدبارى قىچەندى پېتىقىھ ئەو زمانى دووئى زمانى فەرمى و زمانى چ نەتموھىكى ژ وان نەتموئىن دنالى سىنورى وى وەلاتى دا دېئىن ژى نەبىت بۇ نۇونە ئەگەر كوردەك و توركمانەك ب عەرەبى دەگەل ھەۋباخىن لقىرى ئەۋ زمانە ب (زمانی فەنگى) ناھييته ھەزماارتىن بەلكو ب زمانى فەرمى دھييته نىاسىن. نۇونە كا دن ژ رىكخراوين جىھانى ئەو ژى

نەتەوەيىن ئېكىگىرتى يە كوب نەچار مفا ژ زمانىن فەنگى وەردەگرتىت، دەن ئىكخراوىدا پىنج زمانىن ئىنگلىيزى، ئىسپانىيەلى، چىنى، رووسى و فەنگى زمانىن فەنگىكىنه.

پېجىن(Pidgin) :

ھندهك جاران زمانى فەنگى مىينا زمانىن سەرى زمانەكى سرۇشتى نىنە بەلكو زمانەكى دەستكارى كىرىيە. ژ ئەنجامى پېۋەندى و ھەۋسىوپاتى دنالىقىدا ئاخافتنىكەرین زمانىن ژ ھەۋ جودا دا بەنگەكى كود ھەۋنەگەھەن زمانەكى نۇي درووست دېيت. لقىرى زمانەك دھييته وەرگەتن ، سادەكرن، كورتىكەن و ژلايى رىزمانى و مۇرفۇلۇزىقىھ دھييته دەستكارى كەن واتە ژ زمانەكى يانشى چەندىن زمانىن دن پەيىش و ياساپىن زەنگانى لىسمەر دھييته زىنە كەن. ئەۋ زمانە زمانى دايىكى يىچ كەس و گرۈپەكى نىنە و پترپ زمانى بازەرگانىكىنى دھييته نىاسىن. نەھول جىھانى ژمارەيەكاكا زۇرا پېجىنان ھمنە كوبابەرا پەتىيا وان لىسمەر بىناغى ئېك ژ زمانىن ئىنگلىيزى، فەنسى، پەتۈگالى يان ئىسپانىيەلى ھاتىنە دامەزداندۇن. بۇ نۇونە:

هندەك ژ زمانىن پىجىن و كريولىن بنەرەت ئنگلەزى و فەرنىسى

ئنگلەزى ياكەناران دەھىتە نىاسىن.)
ئەو پىجىننەن لىسەر بىناغى فەرنىسى ھاتىنە
درووست كىن (پىجىنا فەرنىسى ياكالدونيا
يادىن، پىجىنا فەرنىسى ياكەناران دەھىتە
پىجىنا فەرنىسى ياكەناران دەھىتە باكۇرا
پىجىننەن ئىسپانىيۇلى ل گۈزىرتىن
فېلىپېنى و پىجىننەن پورتۇگالى ۋىلى ۋىلى
ئەفرىقيا و دەرىا كارائىب دەھىتە
بىكارئانىن.

(Creol)

دەمىز زمانى پىجىن بىقىرما و مادىھەكى زۇر ل
دەۋەرەكى بىكارەت و بۇزمانى دايىكى
بى گەلەك كەسان ھىدى ھىدى ئەۋەزمانە
ژىلى ئەركى خوه بى پىشىي دېبىتە زمانى
ئىنگلەزى بىرى وى وەلاتى و بى كريپل دەھىتە
نىاسىن، ژمارا ئاخافتىتكەرەن كريپلەن د
بەراورد دەگەل ئاخافتىتكەرەن پىجىن دا
گەلەك زۇرترە. فۇونە ئەو كريپلەن لىسەر

ئەو پىجىننەن لىسەر بىناغى ئنگلەزى
ھاتىنە درووست كىن (پىجىنا
كۆرى، ملازى، ھاۋائى، پىجىننەن دەقەرا
دەرىا كارائىب، و پىجىننەن ئەفرىقيا و
وس كاس ل كامېرون، ل رۇزئاتا ئەفرىقيا
كۆ ب گەلەك ناشان مىنا وس
كاس، ئنگلەزى ياكەناران دەھىتە
ئەفرىقيا، ئنگلەزى ياكەناران دەھىتە،
ئنگلەزى ياكەناران دەھىتە، ئنگلەزى ياكەناران دەھىتە،

baimbai *yu go* (by you go) د زمانی
 دهسپینکی بی (پی زین) دا، هیتدی هیتدی
 هاتیبه کورت کرن و شیتوی (bai *yu go*)
 پهیدا کریبه و پاشان هاتیبه گوهورین بو
 (yu *bi go*) و ژوی ژوی (yu *ba go*)
 هاتیبه گوهورین کوب پیکهاته کاریزمانی
 یا یه کسان دگمل و درگیرانا وی یا ننگلیزیا
 بهرامبر (you will go) راده استیت.

بناغی ننگلیزی هاتینه درووست کرن
 (کریولین جامائیکا و گزیرتا هائیتی و
 سیرالئون) وئه و کریولین لسمر بناغی
 فرنسی هاتینه درووست کرن (کریولین
 هائیتی و کریولین هاوائی).
 کرهستین پهیقی یین ژ هه ژ جزدایین
 زمانی (پیجین دشین د زمانی) (کریول) دا
 بنه که رهستین ریزمانی. شیتوی (by and
 by) زمانی.

نه و زمانین لسمر بناغی فرنسی درووست بووین

- A. کریولا هائیتائیایی
- B. کریولا ئانتیلی
- C. کریولا فرنسی یا گینهی
- D. پیجینا فرنسی یا نهفریقا باکور
- E. پیجینا کهنا رین گینهی
- F. کریولا موریتانیایی
- G. پیجینا فرنسی یا کالدونیا نوی
- H. کریولا فرنسی یا لوئیزیانا

نه و زمانین لسمر بناغی ننگلیزی درووست بووین

- 1. کریولا جامائیکایی
- 2. کریولا باهامایی
- 3. کریولا بلیزی
- 4. کریولا ئانتیلی
- 5. گوولا
- 6. ئانگلورؤمنی
- 7. کریو(گامبیا)
- 8. کریو(سیرالئون)
- 9. کریولا ننگلیزیا لیبریایی
- 10. وس کاس
- 11. پیجینا ده فرا باکور
- 12. پیجینا نوستورالیایی
- 13. پیجینا ننگلیزیا ملانزی
- 14. کریولا نور فولکی
- 15. کریولا پیتکرنی
- 16. کریولا هاواییایی

بو پتر زانیاریان بنیهه:

1. محمد رضا باطنی، چهار گفتار درباره زبان، چاپ پنجم، چاپ آگه، تهران، 1385، ص. 61-55.
2. ویلیام اگردی و دیگران، ت: د. علی درزی، درآمدی بر زبانشناسی معاصر، جلد دوم، چاپ سمت، تهران، 1384، ص. 549-561.
3. جرج بول، ت: محمود نور محمدی، بررسی زبان، ویرایش دوم، چاپ سوم، چاپ رهنما، تهران، 1380، ص. 364-366.
4. لویی ژان کالوه، ت: محمد جعفر پوینده، درآمدی بر زبانشناسی اجتماعی، انتشارات نقش جهان، تهران، 1379، ص. 72-67.